

Finansal Okuryazarlık ve Tasarruf Davranışları: Kamu Çalışanları Üzerine Bir İnceleme

Metehan ŞAHİN

*Sorumlu Yazar, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
metehan.sahin@gop.edu.tr*

Serap BARIŞ

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
serap.baris@gop.edu.tr*

Öz

Yurtiçi tasarruflar, ülke ekonomilerinin büyümesi için ihtiyaç duyulan yatırımların finansmanında birincil kaynak olarak büyük önem taşımaktadır. Finansal okuryazarlık ise özel tasarrufları artırmada bir politika aracı olarak sunulmaktadır. Bu çalışmada amaç, kamu çalışanlarının finansal okuryazarlık seviyelerini ve finansal okuryazarlık seviyelerinin tasarruf davranışları üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını incelemektir. Bu amaçla Tokat'ta 427 kamu çalışanına anket uygulanarak elde edilen verilerle lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Analizden elde edilen sonuçlara göre yaş, hanehalkı geliri, finansal gelişmeleri takip etme durumu ve temel/ileri düzey finansal okuryazar olma kamu çalışanlarının tasarruf davranışı üzerinde anlamlı pozitif etkiye sahiptir. Bu doğrultuda (bireylerin) finansal okuryazarlığın(ın) geliştirilmesi özel tasarrufları artırmada bir politika aracı olarak kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Ekonomi, Finans, Finansal Okuryazarlık, Tasarruf Davranışı

Jel Sınıflandırması: D12, D14, D91, E21

Financial Literacy and Saving Behaviours: A Study on Public Employees*

Abstract

Domestic savings is very important as a primary source for the financing of investments what the countries need for economic growing. Financial literacy is being offered as a policy tool for increase private savings. The purpose of this study, determines the public employees' financial literacy levels in Tokat and whether financial literacy levels have an influence on their saving behaviours. For this purpose, 427 public employees in Tokat were surveyed, logistic regression analysis was made on obtained data. According to the results obtained from the logistic regression analysis age, household income, follow-up to financial events and being basic/advanced financial literacy has positive significant influence on public employees saving behaviours. In this direction, improve (individuals') financial literacy can be used as a policy tool to increase private savings.

Key Words: Economy, Finance, Financial Literacy, Saving Behaviour

JEL Classification Codes: D12, D14, D91, E21

* Extended abstract is presented at the end of the article.

Atıfta bulunmak için/Cite this paper:

Şahin, M. ve Barış, S. (2017). Finansal Okuryazarlık ve Tasarruf Davranışları: Kamu Çalışanları Üzerine Bir İnceleme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(2), 77-103.
DOI: 10.18074/ckuifbf.332555

1. Giriş

Ülke ekonomileri için yüksek ve sürdürülebilir büyümenin en önemli kaynağı yurtiçi tasarruflardır. Yetersiz yurtiçi tasarruf, büyümeyi sağlayacak yatırımların finansmanında ülkeyi dış kaynaklara başvurmak zorunda bırakacak, böyle bir durumda dışa bağımlık artacağından ülke ekonomisi dış şoklardan oldukça etkilenen kırılgan bir yapıya sahip olacaktır. Tasarruf açığının yapısal bir sorun haline geldiği ülkelerde ise ekonomiye sermaye girişlerinin arttığı bir dönemde ülke parasının değerinde bir artış eğilimi görülecek, bu durumda ihracatta bir daralma meydana gelirken ithalat ve hanehalkı tüketim harcamaları artacak, sektörlerin kârlılık ve rekabet koşullarındaki değişimle beraber dış finansman imkânları düşük olan şirketlerin yatırımları da azalacaktır (TCMB, 2015a, s. 5).

Bireysel anlamda ise gerek refah düzeyini artırmak gerekse ulusal/uluslararası kaynaklı ekonomik krizlerden en az zararla kurtulabilmek için tasarruflar önemli hale gelmektedir. Mevcut yaşamlarında belirli bir refah seviyesine ulaşmış kişilerin, gelecekte de iyi bir yaşam standardına sahip olmak, acil ve beklenmedik durumlarla karşılaştığında kullanmak ve ileriye yönelik finansal hedefleri öz kaynaklarla gerçekleştirebilmek gibi amaçlarla tasarruf yapması gereklidir. Zira düşük tasarruf oranları hanehalkını hastalık, kaza ve işsizlikten kaynaklanabilecek mali zorluklara karşı savunmasız (Gutter vd., 2012) bırakmaktadır.

Bu gerçeklerden hareketle tasarrufun yalnızca belirli sosyal sınıfları değil, tüm bireyleri ilgilendirdiği bilinmekte, bireylerin tasarruf eğilimlerini arttırabilmek için onları tasarruf etmeye sevk edecek unsurların önemini onlara anlatabilmek ihtiyacı hissedilmektedir (Ergenekon, 1996, s. 4-5). Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı ve Dünya Bankası tarafından 2011 yılında yayınlanan, Türkiye için düşük tasarruf oranlarının nedenlerinin ve bu durumun Türk ekonomisi için sebep olabileceği sorunların vurgulandığı raporda, ulusal finansal okuryazarlık stratejisinin etkili bir şekilde uygulanmasının ülke genelinde finansal okuryazarlığı geliştirebileceği ve Türk vatandaşlarının tasarruf kararları üzerinde önemli etki yaratabileceği belirtilmektedir (T.C. Kalkınma Bakanlığı ve Dünya Bankası, 2011, s. 10). Nitekim Clark ve d'Ambrasio (2008) finansal okuryazarlık ve finansal bilgi programlarının azalan tasarruf oranlarını yükseltmede etkili olabileceğini ifade etmektedir.

Son küresel krizle birlikte -gerek ulusal gerekse uluslararası literatürde- üzerinde önemle durulan finansal okuryazarlık, bireylerin finansal refahlarını koruma ve iyileştirmelerini kolaylaştıracak finansal bilgiye sahip olmalarını, edindikleri bilgiler yardımıyla bütçelerini yönetirken etkili ve bilinçli kararlar vermelerini, bu kararlar yoluyla da kişisel finansal refahlarını arttırmalarını sağlayacak bir kavram olarak tanımlanabilmektedir.

Bu çalışmada ise, finansal okuryazarlık düzeyi ile tasarruf davranışları arasında bir ilişki olup olmadığı Tokat ili kamu çalışanları özelinde incelenmiştir. Ulusal

yazında finansal okuryazarlık düzeyini tasarruflar ile ilişkilendiren ampirik bir araştırmaya rastlanmamış olması nedeniyle çalışma, bu alandaki bilgi birikimine katkı sağlayacak olması açısından önemlidir. Araştırma bulgularının, yurtiçi tasarrufların artırılması konusunda politikalar üretmeyi planlayan politika yapıcılara -yerel ve ulusal düzeyde- önemli bilgiler sağlayabileceği düşünülmektedir. Çalışmanın geri kalan kısmı şu şekilde tasarlanmıştır: İkinci bölümde finansal okuryazarlık kavramı üzerinde durulacak, üçüncü bölümde finansal okuryazarlık ve tasarruf ilişkisi teorik ve ampirik literatür ışığında ele alınacaktır. Dördüncü bölüm çalışmanın analiz bölümü olup veri seti, yöntem ve analiz sonuçlarından elde edilen bulgular açıklanmaktadır. Beşinci bölümde ise sonuç ve değerlendirmeye yer verilmiştir.

2. Finansal Okuryazarlık: Kavramsal Çerçeve

Literatürde finansal okuryazarlığa ait üzerinde fikir birliğine varılmış bir tanım bulunmamakla beraber, bireysel ve kurumsal birçok araştırmacının çalışmalarında yer verdiği öznel tanımlar bulunmaktadır. Finansal okuryazarlık ile ilgili yapılan çalışmaların önde gelen isimlerinden biri olarak kabul edilen A. Lusardi'ye göre (2008a, s. 5) finansal okuryazarlık, temel finansal okuryazarlık ve gelişmiş finansal okuryazarlık olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Temel finansal okuryazarlık ise kendisinin hazırladığı, bireylerin temel ekonomik kavramları bilip bilmediğini, temel finansal aritmetik işlemlerde yetkinliklerini ve risk dağıtım kavramı hakkındaki bilgilerini ölçmeye çalıştığı üç soru ile tarif edilmektedir. İleri düzey finansal okuryazarlık ise, risk ve getiri arasındaki ilişkinin bilinmesi, tahvil, hisse senedi ve yatırım fonlarının özellikleri ve temel varlık fiyatlamasının anlaşılabilirliğine yönelik sorular yardımıyla belirlenmektedir.

Bireyin finansal açıdan doğru karar alabilmesi ve finansal gücünü koruması için gerekli olan finansal bilgi, beceri, tutum ve davranışlardan meydana gelen bileşene de finansal okuryazarlık denilmektedir (Gökmen, 2012, s. 20). Nitekim finansal okuryazarlık becerilerine sahip olmak, gerek finansal problemleri çözmek gerekse bu problemleri öngörüp kaçınabilmek için önemli sayılmıştır (Öztürk ve Demir, 2015, s. 114).

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB)'na göre finansal okuryazarlık, bireyin bütçesini yönetirken etkili ve bilinçli kararlar vermesini sağlayan finansal bilgiye sahip olması ve bu kararlar yoluyla kişisel finansal refahını artırma becerisidir (TCMB, 2015b, s. 5). Zira finansal piyasalarda ürün çeşitliliğinin artması, teknolojik gelişmeyle birlikte birçok finansal ürüne erişimin kolay hale gelmesi ve bireylerde ekonomik/finansal kararların çevreye uyum nedeniyle daha bilinçsiz olarak verilmesi gereksiz ya da yanlış finansal ürün kullanımlarını artırmakta, bu durum ise bireysel refahı olumsuz etkilemektedir.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ise finansal okuryazarlığı, tüketicilerin bilinçli kararlar almaları, yardıma ihtiyaç duyduklarında nereye başvurabileceklerini bilmeleri ve finansal refahlarını yükseltecek diğer eylemleri gerçekleştirmeleri için bilgi ve/veya objektif tavsiyeler yardımıyla finansal ürünlere, kavramlara yönelik anlayışlarını iyileştirmesi, finansal risk ve fırsatlar karşısında daha fazla farkında olabilmek için yeteneklerini geliştirmesi süreci olarak tanımlamaktadır (OECD, 2013, s. 144).

Finansal okuryazarlık her yaştaki ve her gelir gurubundaki birey için fayda sağlayabilmektedir. Örneğin, temel düzeyde finansal okuryazarlık bilgisine sahip, çalışma hayatına yeni başlayan bireyler harcamalarını ve borçlarını kontrol altına alabilir, aileler çocukların eğitim giderlerini karşılamak ve/veya ev almak için tasarruf disiplinine kavuşabilir ve çalışmakta olan bireyler de kendi emeklilikleri için plan yaparak yeterli miktarda tasarruf elde edebilirler (Er vd., 2014, s. 115). Bu bireylerin ihtiyaçları olmayan ürünleri tercih etmeleri, yeterince bilgi sahibi olmadıkları ürünlere bağlı kalmaları veya kendilerini finansal açıdan zor durumda bırakacak riskleri üstlenmeleri rasyonel bir durum değildir (EC, 2007, s. 4).

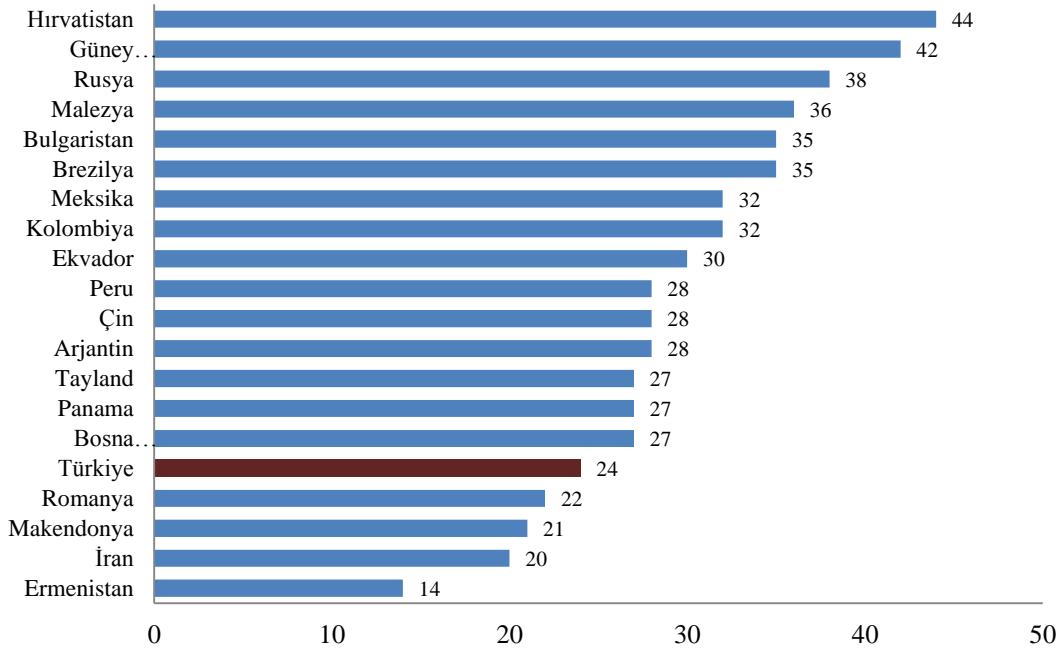
Finansal planlama, gelecek kaygılarının azaltılmasında aileler için de önemli bir adım sayılmaktadır. Zira tüketimle ilgili kararlar finansal kararları etkilerken, finansal kararlar da tüketim kararlarını etkileyebilmekte, dolayısıyla doğru ve yerinde kararlar bireyin ve ailenin refahını artırırken, yanlış kararlar refahı azaltıcı etkiler gösterebilmektedir (Gökmen, 2012, s. 12).

Dünya genelinde devletler vatandaşlarını emeklilik gelirleri için daha fazla sorumluluk almaya ve kamu destekli emeklilik sistemlerinden uzaklaşmaya teşvik edici bir yol izlemektedir (Beal ve Delpachitra, 2003, s. 1). Bu nedenle bireylerin konuyla ilgili sunulan finansal bilgileri değerlendirebilecek ve/veya mevcut emeklilik sistemlerinden bağımsız olarak kendi stratejilerini geliştirebilecek asgari finansal okuryazarlık düzeyine sahip olması gerekmektedir.

Gerçek şu ki; 2008 krizinde görüldüğü gibi düşük finansal okuryazarlık düzeyi sadece az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin bir sorunu değil, aynı zamanda gelişmiş ülkelerin de önemli bir sorunudur. Örneğin Lusardi vd. (2010), Amerikan halkının finansal okuryazarlık seviyesinin oldukça düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Bugün birçok ülke yetersiz finansal okuryazarlık ve kredilere kolay erişim sonucunda meydana gelen aşırı borçluluk ve yetersiz tasarruf sorunlarıyla mücadele etmektedir.

Diğer taraftan, bazı tüketiciler finansal ürünlerin kullanımı ile ilgili yaptıkları hataların sonucunda zarar görmekte, dolayısıyla finansal sistemden tamamen uzak durmaya çalışmaktadır. Böyle bir durum finans sektörünün kaynak hacminin daralmasına, finans sektöründen fon sağlayan reel sektörün küçülerek, işsizliğin artmasına ve sonuçta ekonomik büyümenin yavaşlamasına ya da tamamen durmasına neden olacaktır (Gökmen, 2012, s. 48).

2015 yılında Standart&Poor's isimli kredi derecelendirme kuruluşu tarafından yayınlanan Küresel Finansal Okuryazarlık Araştırması, dünya genelindeki ülkelerde bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerini ölçmeye yönelik sınırlı sayıda çalışmalardan da biridir. Söz konusu araştırma kapsamında bireylere temel aritmetik işlem yeteneği, bileşik faiz, enflasyon ve risk dağıtım kavramları ile ilgili bilgi düzeylerini ölçen sorular yöneltilmiştir. Bu kavramlar hakkındaki sorulardan en az üç tanesine doğru cevap veren bireyler ise *finansal okuryazar* olarak kabul edilmiştir (S&P, 2015, s. 7). Şekil 1'de Dünya Bankası'na göre üst-orta gelir grubunda yer alan ülkelere ait Küresel Finansal Okuryazarlık Araştırması sonucunda ulaşılan finansal okuryazarlık oranlarına yer verilmiştir. Buna göre Türkiye'nin %24 olan finansal okuryazarlık oranı sadece Romanya, Makedonya, İran ve Ermenistan gibi ülkelerin finansal okuryazarlık oranından daha yüksektir.

Şekil 1: Üst-Orta Gelir Gurubundaki Ülkelere Ait 2015 Yılı Finansal Okuryazarlık Oranları

Kaynak: S&P Financial Literacy Around The World (2015)

Sermaye Piyasası Kurumu (SPK), OECD tarafından finansal okuryazarlığın ölçme ve değerlendirilmesinde kullanılmak üzere hazırlanan soru formu yardımıyla 2012 ve 2015 yıllarında Türk vatandaşlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik çalışmalar yapmıştır. Çalışmalarda elde edilen sonuçlara göre finansal konularda temel aritmetik işlemleri yapabilenlerin oranı 2012 yılında %84 iken 2015 yılında %93, paranın zaman değeri konulu soruyu doğru cevaplayanların oranı 2012 yılında %28,4 2015 yılında %50, basit faizle ilgili soruya doğru cevap verenlerin oranı 2012 yılında %35,5 iken 2015

yılında %54 ve bileşik faizle ilgili soruya doğru cevap verenlerin oranı 2012 yılında %26,1 2015 yılında ise %32 olarak tespit edilmiştir (SPK, 2015, s. 1). Bu durumda Türk halkının finansal okuryazarlık düzeyinin yıllar itibarıyla yükseldiğini söylemek mümkündür.

Finansal okuryazarlığa yönelik çalışmalar bireysel araştırmacılarla birlikte kamu destekli veya bağımsız yapıda organize edilmiş kuruluşlar tarafından, doğrudan finansal okuryazarlığı geliştirici finansal eğitim programları tasarlanmasını, tüketicilere bilinçli finansal kararlar alma yetisi kazandırılmasını, bireylerin tasarruflarının artırılması ve reel ekonomiye verimli kanallardan kazandırılmasını amaçlayan konferans, inceleme ve raporlardan oluşmaktadır.

Uluslararası ölçekte Dünya Bankası, OECD ve Avrupa Komisyonu tüketicinin korunması, finansal okuryazarlığın geliştirilmesi konularında konferanslar düzenlemekte, finansal okuryazarlıkla ilgili mevcut durumu analiz eden ve finansal eğitim stratejisi geliştirilebilmesi amacıyla politika önerileri sunan ülke raporları yayınlamaktadır. Ulusal ölçekte Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Kanada, Avustralya ve Rusya gerek devlet gerekse sivil toplum kuruluşları yoluyla ülke vatandaşlarının finansal okuryazarlık seviyelerinin artırılmasına yönelik önemli çalışmalar yapan ülkeler olarak sayılabilir. Türkiye’de ise TCMB, SPK, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ve Hazine Müsteşarlığı gibi kamu kurumlarının yanı sıra, Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği, Genç Başarı Eğitim Vakfı gibi sivil toplum kuruluşları ile Para Durumu gibi sosyal girişimler finansal okuryazarlık alanında faaliyet göstermektedir.

3. Finansal Okuryazarlık ve Tasarruf Davranışı: Literatür Özeti

Finansal okuryazarlık bir yetenek veya bir kavrayış olarak da tanımlansa, öncelikle bireylerin elde ettiği gelirlerin ve harcamaların planlanması gerektiğini ifade eder. Finansal okuryazar olan birey yaptığı ve yapması gereken harcamaları takip edeceği bir bütçe hazırlayacak, herhangi bir ürün satın almak istediğinde fiyat karşılaştırması yapacak, yani gelirini ilk elde ettiği anda bilinçsizce harcamayacaktır. İkinci olarak finansal okuryazar olan birey hayatta karşılaşılabilecek muhtemel acil ve beklenmedik durumlar için her an ihtiyatlı olmak adına fon kaynağı bulunduracaktır. Yine finansal okuryazar olan kişi çocuklarına daha iyi bir eğitim sunmak, kendi emeklilik döneminde refah içinde yaşamak veya ev, araç satın almak için birikim yapacaktır. Bireylerin yapmış oldukları birikimler finansal okuryazarlık bilinci ile beraber girişimcilik ruhunu canlandırabilecek, tasarruflar reel ekonomide verimli alanlara aktarılacak ve ülke ekonomisinin gelişimine katkı sunacaktır. Dolayısıyla, tasarruf konusunda olumlu davranışların sergilenmesiyle beraber olumsuz davranışlardan kaçınılmasında da finansal okuryazarlık etkili olabilmektedir.

Benzer sonuçların kamu kesiminde politika üretenlerin görevlerini yerine getirirken belirli bir finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduklarında da ortaya

çıkması beklenmektedir. Finansal okuryazar bürokratlar tasarrufların, ülke ekonomisi için etkin ve sürdürülebilir kalkınmada esas teşkil ettiğinin, kalkınma ve gelişmenin yapı taşlarından biri olduğunun farkına varacak, kamu tasarruflarının artırılmasına yönelik girişimlerde bulunacak ve kamu tasarruflarını yatırım-transfer harcamaları yoluyla yine ülke vatandaşlarına kazandıracaktır.

Finansal okuryazarlık, yabancı literatürde 1990'lı yılların ortalarından itibaren, yerli literatürde ise 2000'li yılların başından ve özellikle 2008 Küresel Finans Krizi'nden itibaren konunun artan önemine de binaen yoğun bir şekilde, yapılan araştırmalara konu edilmiştir.

Finansal okuryazarlık konulu çalışmaların önemli bir kısmı bireylerin finansal okuryazarlık durumlarını (Bernheim, 1995, 1998; Chen ve Volpe, 1998; Kieschnick, 2006; Lusardi, 2008a; Bayram, 2010; Temizel ve Bayram, 2011; Lusardi ve Mitchell, 2014; Çam ve Barut, 2015; Öztürk ve Demir, 2015; Fettahoğlu, 2015), finansal okuryazarlığın emeklilik planlaması (Lusardi ve Mitchell, 2007; Altıntaş, 2009; Dvorak ve Hanley, 2010; Mullock ve Turcotte, 2012; Van Rooij vd., 2012; Sabri ve Juen, 2014), borçlanma (Mavrinac ve Ping, 2004; Gathergood vd., 2008; Gailey vd., 2008; Sevim vd., 2012; Dick ve Jaroszek, 2013), kredi/kredi kartı kullanımı (Araz, 2012; Huston, 2012; Ludlum vd., 2012) gibi davranış kalıplarıyla ve bireylerin sosyo-demografik özellikleri ile ilişkisini ölçmeye yönelik olarak yapılmaktadır. Ancak finansal okuryazarlık ile tasarruf davranışları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar ise gerek ulusal gerekse uluslararası literatürde oldukça sınırlı sayıdadır. Örneğin, Lusardi (2008b), Amerikan hanehalklarının tasarruf davranışlarını incelediği çalışmasında finansal eğitim programlarının ve finansal tavsiyelerin, bireylerin sadece emekliliklerine yönelik tasarruflarını değil; aynı zamanda çocukların eğitimi veya gelirlerindeki ani kayıplara karşı kendilerine yardım edecek diğer özel tasarruflarını da artıracaklarını öne sürmektedir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre, Amerikan vatandaşlarının büyük bir bölümünde finansal okuryazarlık açısından eksiklikler bulunduğu, düşük finansal okuryazarlık seviyesinin özellikle yeterli eğitimi olmayanlar, kadınlar ve Afro-Amerikalılar için geçerli olduğu ifade edilmektedir.

Thung vd. (2012) çalışmalarında finansal okuryazarlığın, ebeveyn yönlendirmesinin, arkadaş etkisinin ve özdenetimin Malezya'daki üniversite öğrencilerinin tasarruf davranışları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olup olmadığını araştırmışlardır. Çalışma sonucuna göre; Malezya'daki üniversite öğrencilerinin tasarruf davranışları ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki vardır ve daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip öğrencilerin tasarruf yapmaları daha olasıdır. Benzer şekilde ebeveyn yönlendirmesi, arkadaş etkisi ve özdenetim ile tasarruf davranışı arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir.

Beckman (2013), Romanya'daki hanehalkı tasarrufları ile finansal okuryazarlık arasında nasıl bir ilişki olduğunu analiz etmiş ve finansal okuryazarlığın Romanya'daki tasarruf davranışlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna varmıştır. Daha yüksek eğitim seviyesine sahip olan katılımcılar ile çocuk sahibi bireylerin tasarruf yapmaya daha eğilimli, işsiz bireylerin ise serbest meslek sahibi bireylere göre tasarruf yapmaya daha az eğilimli olduğu tespit edilmiştir. Diğer ülkelerdeki sonuçlara benzer olarak, finansal okuryazarlık sorularında en kötü performansı düşük eğitim seviyesine sahip bireyler, daha yaşlı olan katılımcılar ve kadınlar sergilemiştir. Bununla birlikte, finansal okuryazar olarak nitelendirilebilecek bireylerin emeklilik fonlarına yatırım yapma ihtimallerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Bu çalışmaların dışında ise Lusardi ve Mitchell (2007), Bucher-Koenen (2009), Delafrooz ve Paim (2011), Sekita (2011), Hilgert vd. (2013), Japelli ve Padula (2013) Mahdzan ve Tabiani (2013), Henager ve Mauldin (2015) de bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile tasarruf davranışları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemiş ve daha yüksek finansal okuryazarlık seviyesinin daha yüksek tasarruf oranlarına ulaşmayı da kolaylaştıracağı sonucunu elde etmişlerdir.

4. Yöntem ve Bulgular

4.1. Araştırmanın Amacı ve Veriler

Bu çalışmanın amacı, Tokat il merkezindeki kamu çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin tasarruf davranışları üzerinde etkili olup olmadığını araştırmaktır. Bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri yükseldikçe tasarruf yapma ihtimallerinin de artacağı ise çalışmanın hipotezini oluşturmaktadır.

Araştırmanın evrenini Tokat il merkezinde -Ocak 2016 itibariyle- görev yapmakta olan yaklaşık 9996 kamu çalışanı oluşturmaktadır. Tanımlı evren için basit *tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak* 470 kişilik bir örneklem meydana getirilmiş; örnekleme oluşturan her bireye demografik bilgilerini, tasarruf yapma durumlarını ve tasarruf yapmak amacıyla kullandıkları araçları belirlemeye yönelik sorular ile Lusardi (2007, 2008a, 2008b, 2011) başta olmak üzere finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmeyi amaçlayan gerek bireysel gerekse bağımsız kuruluşlar tarafından yapılan çalışmalarda da sıklıkla kullanılan *finansal okuryazarlık problemlerinin* ve daha önce konuyla ilgili çalışmalarda kullanılan likert ölçekli *finansal yeterlilik sorularının* yer aldığı, üç bölümden oluşan anket Nisan-Haziran 2016 tarihleri arasında yüz yüze uygulanmıştır.

Yapılan incelemeler sonucu kullanılabilir 427 anketten elde edilen veriler ile SPSS programı yardımıyla frekans analizi ve lojistik regresyon analizi yapılmıştır.

4.2. Demografik Özellikler ile Finansal Okuryazarlık Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmada yer alan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin özet bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur. Buna göre erkek katılımcıların oranı (%57,8) kadın katılımcıların oranından (%42,2) daha yüksektir. Bu durum ise araştırmaya katılan kişilerin büyük çoğunluğunun erkeklerden meydana geldiğini göstermektedir.

Tablo 1: Ankete Katılan Kamu Çalışanlarının Sosyo-Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler	Frekans	Yüzde	
Cinsiyet	Kadın	180	42,2
	Erkek	247	57,8
	Toplam	427	100,0
Yaş	16-24 arası	35	8,2
	25-34 arası	190	44,5
	35-44 arası	121	28,3
	45-54 arası	61	14,3
	55 ve üstü	20	4,7
	Toplam	427	100,0
Medeni Durum	Evli	269	63,0
	Bekâr	135	31,6
	Dul/Boşanmış	23	5,4
	Toplam	427	100,0
Eğitim Durumu	İlkokul/İlköğretim	9	2,1
	Lise ve dengi	64	15,0
	Üniversite	304	71,2
	Yüksek lisans/Doktora	50	11,7
	Toplam	427	100,0
Meslek	Memur	107	25,1
	Öğretmen	162	37,9
	Hemşire	34	8,0
	Doktor	16	3,7
	Diğer Sağlık Personeli	57	13,3
	Hizmetli/Kamu İşçisi	24	5,6
	Askeri Personel	16	3,7
	Akademisyen	11	2,6
	Toplam	427	100,0
Hanehalkı Tipi	Yalnız yaşıyorum	63	14,8
	Anne ve babamla yaşıyorum	77	18,0
	Evliyim ve çocuğum var	229	53,6
	Evliyim, çocuğum yok	41	9,6
	Diğer	17	4,0
Toplam	427	100,0	
Hanehalkı Aylık Geliri	1501-3000 TL	112	26,2
	3001-5000 TL	151	35,4
	5001-7000 TL	124	29,0
	7001 TL ve üzeri	40	9,4
	Toplam	427	100,0

Yaş gruplarına göre dağılım göz önünde bulundurulduğunda yaklaşık %73'lük bir kesimin 25-44 yaş aralığındaki bireylerden oluştuğu, 55 yaş ve üstü bireylerin ise %4,7 oranında araştırmaya dâhil olduğu anlaşılmaktadır. Yine Tablo 1'de ankete katılımcılarının eğitim durumları da incelenebilmektedir. Buna göre örnekleme yer alan bireylerin %11,7'si yüksek lisans/doktora, %71,2'si üniversite, %15'i lise ve %2,1'i ilköğretim mezunudur. Dolayısıyla toplamda katılımcıların yaklaşık %83'ü üniversite (lisans+lisansüstü) mezunudur. Eğitim durumlarına yönelik böyle bir dağılımın ortaya çıkmasında, araştırma konusu bireylerin genellikle belirli bir lisans programını bitirme şartıyla dâhil olunan kadroları teşkil eden kamu çalışanlarından oluşmasının payı büyüktür. Nitekim meslek grubuna ilişkin dağılım da bu durumu doğrulayacak bir görünüme sahiptir.

Hanehalkı tipleri incelendiğinde araştırma kapsamındaki kişilerin %53,6'sının evli ve çocuk sahibi olduğu, %18'inin anne-babasıyla ve %14,8'inin yalnız yaşadığı görülmektedir. Diğer taraftan bireylerin %35,4'ünün 3001-5000 TL, %29'unun 5001-7000 TL ve %26,2'sinin 1501-3000 TL arasında aylık hanehalkı gelirine sahip olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın bağımlı değişkenini oluşturan tasarruf yapma yapmama durumu ile ilgili olarak sorulan "tasarruf yapıyor musunuz?" sorusuna katılımcılar %75,6 oranında *evet*, %24,4 oranında *hayır* yanıtını vermişlerdir (Tablo 2).

Tablo 2: Tokat İl Merkezindeki Kamu Çalışanlarının Tasarruf Yapma(ma) Durumu

Tasarruf Sahipliği	Frekans	Yüzde (%)
Evet	323	75,6
Hayır	104	24,4
Toplam	427	100,0

İktisadi anlamda tasarruf ve yatırım farklı kavramlardır[†]. Ancak Eğilmez'in (2005) belirttiği gibi özellikle ekonomi eğitimi almamış bireyler tasarruf ve yatırım kavramlarını birbirine karıştırmaktadır. Birinin tasarruf dediğine diğeri yatırım diyebilmektedir. Örneğin, evde yastık altında saklanan altın döviz ve

[†] İktisadi anlamda tasarruf gelirin tüketilmeyen kısmıdır. Tasarruflarla bina, arsa, arazi gibi fiziki değerler veya sermaye piyasasında bina ve hisse senedi gibi menkul değerler satın alınabilir ya da bu fonlar bankada açılacak bir vadeli/vadesiz mevduat/altın hesabına yatırılabilir. Tasarruf edilen fonların bir kısmı da nakit (ulusal para, döviz) ya da altın olarak -yastık altı- olarak tutulabilir (Seyidoğlu, 2002: 606). Yine iktisadi olarak yatırım denildiğinde, bir ekonomide mevcut sermaye malları ve teçhizatı stokuna yapılan ilavelerdir. Örneğin yeni bir fabrika kurmak, yeni bir bina, köprü inşaa etmek gibi. Ancak mevcut fabrikanın ya da onun hisselerinin satın alınması üretim kapasitesini değiştirmediğinden yatırım olarak değerlendirilmez. Bunlar bire işletmecilikte veya günlük konuşma dilinde ise yatırım eldeki parasal fonların taşınır ve taşınmaz gelir getiren varlıklara dönüştürülmesi anlamına gelir. Bu açıdan bakıldığında tahvil veya hisse senedi satın alınması (fiziki) ya da bina ve arsa satın alınması (finansal) yatırım sayılır.

ulusal para hanehalkı tarafından tasarruf olarak görülürken –ki bu sadece bir birikimdir- iktisat bilimi açısından tasarruf olarak görülmemektedir. Yine repo, hisse senedi, devlet tahvili gibi finansal yatırım araçlarını hanehalkı tasarruf olarak görmektedir. Bu çalışma kapsamında ise tasarruf denildiğinde hanehalkı tarafından anlaşıldığı şekilde Tablo 3’teki tasarruf araçları kastedilmiştir. Hanehalklarının tasarruf eğilimlerinin incelendiği bazı çalışmalarda (Karataş ve Gavcar, 2001; ING Bank, 2017) da burada belirtilen tasarruf araçları seçenek olarak sunulmuştur. Bireylerin tasarruf yapmak için tercih ettikleri araçlar arasında altın, *altın hesabı* ve *yastık altı altın ve nakit (döviz+TL)* şeklinde değerlendirilmekte ve en yüksek tercih oranına da sahip bulunmaktadır. Ardından %30 oranında eğitim harcamaları, ev-araba alma hedefi ve/veya sadece nakit bulundurma isteğine bağlı olarak tercih edilen *yastık altı altın ve nakit (döviz+TL)* seçeneği gelmektedir. *Bankada vadesiz mevduat* da bireyler tarafından belirtilen amaçlarla tercih edilmekle beraber, en çok kullanılan tasarruf araçları arasında üçüncü sırada *bankada vadeli mevduat* yer almakta, %0,6 oranla *repo* ve %3,7 oranla *hisse senedi/devlet tahvili/hazine bonusu* en az kullanılan araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha önce yapılan çalışmalara (Hayta, 2008; Uzay, 2011; Temel Nalın, 2013; Hamarat ve Özen, 2015) bakıldığında bir tasarruf aracı olarak Türk hanehalkları tarafından yaygın olarak kullanıldığı görülen *döviz* bu çalışma kapsamındaki bireylerin %12,6’sı tarafından tercih edilmektedir.

Tablo 3: Tokat İl Merkezindeki Kamu Çalışanlarının Tasarruf Aracı Tercihleri

Tasarruf Araçları	Frekans	Yüzde (%)
Altın hesabı	103	31,9
Bireysel emeklilik fonları	50	15,5
Döviz hesabı	42	13
Repo	2	0,6
Hisse senedi/Devlet tahvili/ Hazine bonusu	12	3,7
Bankada vadeli mevduat	67	20,7
Bankada vadesiz mevduat	60	18,6
Yastık altı altın ve nakit (döviz+TL)	97	30

Not: Birden fazla seçenek işaretlendiğinden frekans toplamı 323’ü oran toplamı % 100’ü aşmaktadır.

Tablo 3’de yer alan, bireylerin birikim yapmak amacıyla kullandıkları ve aslında her biri *tasarruf aracı* olarak kabul edilemeyecek araçların katılımcıların seçimlerine göre dağılımına bakıldığında altın, bankada vadeli mevduat ve döviz kullanımının yüksek seviyedeki oranları da dikkate alınırsa Tokat’ta hanehalklarının tasarruf yapmak amacıyla geleneksel -karışık işlem hacmi olmayan- tasarruf araçlarını kullandıkları anlaşılmaktadır.

Tokat’taki kamu çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeyleri Lusardi’nin (2007, 2008a, 2008b, 2011) çalışmalarında yer alan temel düzey matematik ve finans problemleri ile Likert ölçeğine göre hazırlanan, literatürdeki diğer bazı

araştırmalarda (Thung vd., 2012; Sarıgül, 2015; Barış, 2016) kullanılan ve geçerlik, güvenilirlik testlerine ilişkin bilgilerin adı geçen çalışmalarda yer aldığı Finansal Yeterlilik Sorularından faydalanılarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Finansal okuryazarlığı belirlemede kullanılan bu temel düzey finansal okuryazarlık soruları şu şekildedir:

- 1) *Vadeli mevduat hesabınızda 100 TL olduğunu ve yıllık faiz oranının %2 olduğunu farz ediniz. Parayı hesabınızda tuttuğunuz takdirde, 1 yıl olduğunda ne kadar paranız olacağını düşünüyorsunuz? (Basit aritmetik)*
- 2) *Vadeli mevduat hesabınızda 100 TL olduğunu, paranızı yıllık %20 faiz ile bankada tuttuğunuzu ve hesabınızdan hiç para ya da faiz ödemesi çekmediğinizi farz ediniz. 5 yıl sonra hesabınızda toplam kaç liranız olacağını düşünüyorsunuz? (Bileşik faiz)*
- 3) *Vadeli mevduat hesabınıza uygulanan yıllık faizin %1 ve enflasyonun %2 olduğunu düşünün. 1 yıl sonra, bu hesaptaki parayla ne kadar harcama yapabileceğinizi düşünüyorsunuz? (Enflasyon)*
- 4) *Bir arkadaşınıza bugün 10.000 TL miras kalmıştır. Arkadaşınızın kardeşine ise 3 yıl sonra 10.000 TL miras kaldığını farz ediniz. Miras nedeniyle hangisi daha zengin olacaktır? (Paranın zaman değeri)*
- 5) *Gelecek yıl (2017 yılında) gelirinizin ve her şeyin fiyatının iki kat artacağını farz edin. Gelecek yıl gelirinizle ne kadar harcama yapabileceğinizi düşünürsünüz? (Para yanılıgısı)*

Ankette yer alan 5'li Likert ölçeğine göre düzenlenmiş olan finansal okuryazarlığa ilişkin ifadeler de 16 tane olup, bu ifadeler şöyle sıralanmaktadır:

1. *Tasarruf yaparım çünkü tasarruf yapmanın gerekli olduğunu düşünürüm.*
2. *Parayı uzun bir dönem için saklamaktansa harcamayı tercih ederim.*
3. *Ürün ya da hizmet satın alırken gerçekten **gerekli olup olmadığını** düşünürüm.*
4. *Ürün ya da hizmet satın alırken **fiyat karşılaştırması** yaparım.*
5. *Tasarruf yapabilmek için harcamalarımı azaltmayı hedeflerim.*
6. *Enflasyon ve faiz oranlarındaki değişimin ne ifade ettiğini bilirim.*
7. *Finansal ürünler konusunda bilgi sahibiyim.*
8. *Finansal hedeflerim (eğitim, tatil, araç-gayrimenkul alımı vb.) veya harcamalarım için haftalık/aylık bütçe yaparım.*
9. *Genellikle bütçemin veya harcama planımın sınırları içinde kalırım.*
10. *Harcama yaparken gelirim ve bütçemi göz önünde bulundururum.*
11. *Harcamalarım ile ilgili olan finansal kayıtları (fiş, fatura vb.) saklarım.*
12. *Tüm ödemelerimi zamanında yaparım.*
13. *Kredi kartı kullanırken gelirim göre harcama yaparım.*
14. *Her ay kredi kartı bakiyemin (borcumun) tamamını öderim.*
15. *Borç ve/veya fatura ödemelerimi zamanında yaparım.*
16. *Borçlanmanın mali etkileri hakkında bilgi sahibiyim.*

Finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesinde A. Lusardi (2007, 2008a, 2008b, 2011) başta olmak üzere birçok araştırmacının çalışmalarında kullandığı

matematiksel problemlerden üçten az soruya doğru cevap veren bireyler *Finansal Okuryazar Değil*, en az üç soruya doğru cevap verenler *Temel Düzey Finansal Okuryazar*, bu sorulardan en az üçüne doğru cevap vermekle birlikte finansal yeterlilik sorularına verdiği yanıtların ortalaması en az dört olan bireyler ise *İleri Düzey Finansal Okuryazar* olarak kabul edilmektedir. Bu doğrultuda, ulaşılan sonuçlara göre, Tokat ili kamu çalışanlarının %34,9'u temel düzey finansal okuryazar ve %9,6'sı ileri düzey finansal okuryazar iken, %65,1'i finansal okuryazar değildir.

Tablo 4: Tokat İl Merkezindeki Kamu Çalışanlarının Finansal Okuryazarlık Seviyelerine İlişkin Dağılım

Finansal Okuryazarlık Düzeyi	Frekans	Yüzde (%)
Finansal Okuryazar Değil	278	65,1
Temel Düzey Finansal Okuryazar	149	34,9
İleri Düzey Finansal Okuryazar	41	9,6

Not: İleri Düzey Fin.Ok. olanlar Temel Düzey Fin. Ok. da sayıldığı için frekans toplamı 427'yi, oran toplamı % 100'ü aşmaktadır.

4.3. Analiz Bulguları

Araştırmanın konusunu oluşturan finansal okuryazarlık düzeyi ile tasarruf davranışı arasındaki ilişki Tokat ilindeki kamu çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeyleri (temel/ileri düzey) ile birlikte yaş, cinsiyet, eğitim durumu, hanehalkı aylık geliri gibi sosyo-demografik özelliklerinin tasarruf davranışlarının oluşumunda etkili olup olmadığı lojistik regresyon analizi ile test edilecektir.

Çalışmada yer alan bağımlı ve bağımsız değişkenlere ait tanımlamalar ve istatistikî bulgular Tablo 5'de gösterilmektedir. Bağımlı değişken nominal ölçekte ölçülen, iki şıklı bir değişkendir. Tasarruf yapma durumu 1, tasarruf yapmama durumu ise 0 ile kodlanmıştır. Bağımsız değişkenler arasında finansal okuryazarlık düzeyinin tasarruf davranışları üzerindeki muhtemel etkisini net bir şekilde ortaya koyabilmek için söz konusu değişken *temel düzey finansal okuryazarlık* ve *ileri düzey finansal okuryazarlık* olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Diğer bağımsız değişkenlere ait kodlamalar ise yine Tablo 5'de gösterilmektedir. Yaş, medeni durum, hanehalkı aylık geliri ve finansal gelişmeleri takip etme sıklığı gibi değişkenler katılımcıların belirlenen aralıklardaki dağılımları göz önünde bulundurularak, finansal okuryazarlık seviyesi ise gerek önceki çalışmalarda (Lusardi, 2008a, 2009, 2011) metodolojiye uyum sağlanması, gerekse iki bilgi düzeyi arasındaki farkın tasarruf davranışları üzerindeki etkisinin net bir şekilde tespit edilmesi amacıyla yeniden sınıflandırılmıştır.

Tablo 5: Tanımlayıcı İstatistikler

Değişken Tanımı (N= 427)	Değişken Gösterimi
Tasarruf yapıyor musunuz? (evet=1, hayır=0)	TSR
Cinsiyetiniz nedir? (erkek=1, kadın=0)	CNS
<u>Yaşınız?</u>	YAS
yaş ≤ 24 =1, değilse=0	YAS_1
25 ≤ yaş ≤ 34 =1, değilse=0	YAS_2
35 ≤ yaş ≤ 54 =1, değilse=0	YAS_3
55 ≤ yaş=1, değilse=0	YAS_4
Medeni durumunuz? (evli ise=1, bekâr ise=0)	MDN
<u>Eğitim durumunuz?</u>	EGT
İlkokul/İlköğretim Mezunu ise=1, değilse=0	EGT_1
Lise ve Dengi Okul Mezunu ise=1, değilse=0	EGT_2
Üniversite Mezunu ise=1, değilse=0	EGT_3
Yüksek Lisans/Doktora Mezunu ise=1, değilse=0	EGT_4
<u>Mesleğiniz nedir?</u>	
Memur ise=1	
Öğretmen ise=2	
Hemşire ise=3	
Doktor ise=4	
Diğer Sağlık Personeli ise=5	MSLK
Hizmetli/Kamu İşçisi ise=6	
Askeri Personel ise=7	
Akademisyen ise=8	
<u>Hanehalkı tipi?</u>	
Yalnız yaşıyor ise=1	
Anne ve baba ile yaşıyor ise=2	
Evli ve çocuğu var ise=3	HNTF
Evli ve çocuğu yok ise=4	
Diğer ise=5	
<u>Hanehalkı toplam aylık geliri?</u>	
1500-3000 TL Arası ise=1	
3001-5000 TL Arası ise=2	GEL
5001 TL ve Üzeri ise=3	
<u>Finansal Okuryazarlık Düzeyi</u>	
Finansal Okuryazar değilse=0	
Temel Düzey Finansal Okuryazar ise=1	TMLFNOK
İleri Düzey Finansal Okuryazar değilse=0	
İleri Düzey Finansal Okuryazar ise=1	ILRFNOK
<u>Finansal Gelişmeleri Takip Etme Durumu</u>	
Finansal Gelişmeleri Takip Etmiyor ise=0	
Finansal Gelişmeler Takip Ediyor ise=1	FNSTKP

Yapılan lojistik regresyon analizinin Tablo 6’da yer alan sonuçlarına göre, Tokat ilindeki kamu çalışanlarının sahip oldukları demografik özellikler arasında *YAS_1* ve *YAS_2* değişkenlerinin %1, *YAS_3* ve *GEL* değişkenlerinin ise %10 önem düzeyinde söz konusu bireylerin tasarruf davranışları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif etkilere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin *YAS_1* değişkenine ait 9,794 olarak bulunan odds (olasılık) oranı katılımcının 18-24 yaş arasında bulunmasının, diğer şartlar sabitken, tasarruf yapma ihtimalini diğer

bireylere göre 9,794 kat artırabileceğini ifade etmektedir. *GEL* değişkenine ait 1,340 olarak bulunan odds (olasılık) oranı ise diğer şartlar sabitken hanehalkı gelirindeki 1 liralık artışın bireylerin tasarruf yapma ihtimalini 1,340 kat artırabileceğini göstermektedir. Yaş ve toplam gelirin bireylerin tasarruf davranışları üzerindeki anlamlı etkilerine yönelik elde edilen bulgular konuyla ilgili çalışmalarda (Schmidt- Hebbel, 1992; Browning, 2000; Butelmann ve Gallego, 2000; Harris vd., 2002; Bozkuş ve Üçdoğruk, 2007, Cilasun ve Kırdar, 2009) ulaşılan sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Tablo 6: Finansal Okuryazarlık Düzeyi ile Tasarruf Davranışı Arasındaki İlişkiye Yönelik Lojistik Regresyon Analizinin Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Katsayı	Standart Hata	Wald Testi	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	Olasılık Oranı
CNS	-,270	,261	1,072	1	,300	,763
YAS_1	2,282	,765	8,907	1	,003*	9,794
YAS_2	1,640	,539	9,254	1	,002*	5,154
YAS_3	,899	,515	3,045	1	,081**	2,458
MDN	,026	,342	,006	1	,939	1,027
EGT_1	-,396	,869	,207	1	,649	,673
EGT_2	-,057	,531	,011	1	,915	,945
EGT_3	-,017	,440	,002	1	,968	,983
MSLK	,042	,070	,364	1	,546	1,043
HNTP	-,070	,153	,208	1	,648	,932
GEL	,293	,158	3,445	1	,063**	1,340
TMLFNOK	,515	,270	3,626	1	,057**	1,673
ILRFNOK	1,560	,591	6,970	1	,008*	4,757
FNSTKP	1,460	,400	13,327	1	,000*	4,305
Sabit	-2,271	1,112	4,172	1	,041	,103

Not: * ve ** simgeleri sırasıyla, %1 ve %10 anlamlılık düzeylerini göstermektedir.

Bireylerin finansal gelişmeleri takip edip etmemesinin tasarruf yapma(ma) durumlarını %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde etkilediği de analiz sonucunda elde edilen bulgular arasındadır (Tablo 6)

Tokat ilindeki kamu çalışanlarının *temel düzey finansal okuryazar* olmaları ile tasarruf durumları arasında %10 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuş, dolayısıyla ilişkinin kuvveti tahmin edilenden zayıf çıkmıştır. Bu durum ise, katılımcıların tasarruf için kullandıkları araçların büyük oranda yastık altı altın, Türk Lirası, döviz ile bankada vadeli/vadesiz mevduat, bankada döviz gibi tercih edilmesi için karmaşık bilgilere ihtiyaç duyulmayan, kullanım açısından ise herhangi bir zorluk taşımayan araçlar olması nedeniyle belirli bir finansal okuryazarlık seviyesine ulaşmayı gerektirmemesi ile açıklanabilir. Benzer şekilde, ana kütle olarak seçilen grubun homojen bir yapıda olmasının bireylerin tasarruf kararlarında çevreye uyum sağlamak adına mevcut davranış kalıplarına

göre hareket etmesine yol açabileceği, bu durumun da finansal davranışta bulunurken belirli finansal okuryazarlık düzeyini zorunlu kılmayacağı gibi bir sonucu ortaya çıkarması da bu duruma sebep olabilmektedir. Diğer taraftan *ileri düzey finansal okuryazar* olmak ile tasarruf durumu arasında %1 anlamlılık düzeyinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, Tokat ilindeki kamu çalışanlarının *ileri düzey finansal okuryazar* olmasının tasarruf yapma ihtimalini, diğerlerine göre 4,435 kat artıracığını söylemek mümkündür. Bireylerin temel ya da ileri düzey finansal okuryazar olmaları ile tasarruf davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğunu, bu nedenle daha yüksek finansal okuryazarlığın daha yüksek tasarruf sağlayacağı anlamına gelen analiz bulguları konu ile ilgili birçok çalışmada ulaşılan sonuçlarla (Lusardi ve Mitchell, 2007; Lusardi ve Mitchell, 2007; 2009; Bucher-Koenen, 2009; Sekita, 2011; Thung vd., 2012; Beckman, 2013; Hilgert vd., 2013; Mahdzan ve Tabiani, 2013; Eskici, 2014) benzerlik göstermektedir.

Analizde yer alan cinsiyet, medeni durum, eğitim, meslek ve hanehalkı tipi değişkenleri ile tasarruf yapma yapmama arasında herhangi anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Bu çalışmada modelin uyum iyiliği Wald istatistiği ve Omnibus testleriyle değerlendirilmiştir. Wald testine göre modelde anlamlı olan bağımsız değişkenlerin katsayılarına bakıldığında YAS_1, YAS_2, FNSTKP ve ILRFNOK %1, YAS_3, GEL ve TMLFNOK değişkenleri %10 anlamlılık düzeyinde anlamlıdır (Tablo 6). Analiz sonucunda söz konusu değişkenlerin bireylerin tasarruf davranışları üzerindeki anlamlı etkilerine yönelik elde edilen bulgular konuyla ilgili çalışmalarda (Schmidt- Hebbel, 1992; Browning, 2000; Butelmann ve Gallego, 2000; Harris vd., 2002; Bozkuş ve Üçdoğruk, 2007, Cilasun ve Kırdar, 2009) ulaşılan sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Sonuçları Tablo 7’de sunulan Omnibus testinde ise modelin %1 anlamlılık düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir (Ki-kare: 51,084 sd:14 p=0,000).

Tablo 7: Model Katsayılarının Omnibus Testleri

	Ki-kare (χ^2)	Serbestlik Derecesi (df)	Anlamlılık Düzeyi (p)
Step	51,084	14	,000
Block	51,084	14	,000
Model	51,084	14	,000

Modelin uyum iyiliğini değerlendirmede kullanılan bir diğer yöntem Hosmer-Lemeshow test istatistiğidir. Bu test istatistiği modeli genel olarak test eder. Testin sıfır hipotezi “H₀=Parametreler belirleyicilik açısından iyi bir ayrımcılığa sahiptir.” şeklindedir. Finansal okuryazarlık düzeyi ve tasarruf ilişkisi modeline

ait ki-kare değeri (13,842), tablo ki-kare değerinden ($\chi^2_{(0,05;8)}=15,51$) küçük olduğu için parametrelerin belirleyicilik açısından iyi bir ayrımcılığa sahip olduğu söylenebilir (Tablo 8).

Tablo 8: Hosmer and Lemeshow Testi

Adım	Ki-kare (χ^2)	Serbestlik Derecesi (df)	Anlamlılık Düzeyi (p)
1	13,842	8	,086

Tablo 9: Hosmer-Lemeshow Testi İçin Gözlenen ve Beklenen Frekanslar

	Tasarruf yapıyor musunuz? = Hayır		Tasarruf yapıyor musunuz? = Evet		Toplam
	Gözlenen	Beklenen	Gözlenen	Beklenen	
1	27	25,048	16	17,952	43
2	20	17,683	25	27,317	45
3	16	13,315	27	29,685	43
4	7	11,211	37	32,789	44
5	7	9,580	36	33,420	43
6	4	8,159	39	34,841	43
7	8	6,545	34	35,455	42
8	3	5,752	40	37,248	43
9	8	4,310	35	38,690	43
10	4	2,397	34	35,603	38

Uyum iyiliğini test etmede kullanılan bir başka yöntem olan sınıflandırma tablosundaki verilere göre ise, modelde doğru sınıflandırma yapma oranının %77,5 olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 10).

Tablo 10: Tasarruf Davranışı Modeline İlişkin Sınıflandırma Tablosu

Gözlenen		Beklenen		
		Tasarruf yapıyor musunuz?		Doğruluk Yüzdesi
		Hayır	Evet	
Tasarruf yapıyor musunuz?	Hayır	23	81	22,1
	Evet	15	308	95,4
Toplam Yüzde				
77,5				

Yapılan çalışmalarda lojistik regresyon analizi için birkaç R^2 istatistiğine yer verilmektedir. Bunlar arasında en fazla kullanılanlar McFaden R^2 , Cox-Snell ve Nagelkerke R^2 istatistikleri olmakla birlikte, adı geçen istatistiklerin genellikle küçük çıkma eğiliminde oldukları bilindiğinden, bazı yazarlar elde edilen

sonuçların sunulmasında R^2 istatistiklerinin verilmesini tavsiye etmemektedirler (Oktay ve Orçanlı, 2014, 82). Bu çalışmada Cox-Snell R^2 istatistiği yaklaşık %11,3 bulunmuştur.

Tablo 11: Modelin R^2 Tablosu

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	423,013 ^a	,113	,168

5. Sonuç ve Öneriler

Günümüzde, düşük tasarruf oranları gerek Türkiye gibi gelişmekte olan ekonomilerin gerekse gelişmiş birçok ekonominin başlıca sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Hâlbuki yurtiçi tasarruflar büyümenin en masrafsız ve en güvenilir kaynağını oluşturmaktadır. Bu nedenle yurtiçi tasarrufların artırılması sürdürülebilir ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlanması açısından özellikle gelişmekte olan ekonomiler için bugün de önemini korumaktadır. Tasarrufların önemli bir kısmının hanehalkı tasarruflarından oluştuğu düşünüldüğünde hanehalkı tasarruflarını artıracak politikalara ihtiyaç olduğu açıktır. Bu politikalardan biri de 2008 Küresel Finans Kriziyle birlikte daha fazla vurgu yapılan hanehalkının finansal bilinç/yeterlilik durumunun geliştirilmesidir. 2011 yılında T.C. Kalkınma Bakanlığı ve Dünya Bankası tarafından yayımlanan raporda, Türkiye'deki düşük tasarruf oranlarına dikkat çekilmekte, Türk hanehalklarının finansal konulardaki yeterliliklerinin artırılmasının tasarruf davranışları üzerinde etkili olabileceği ve bu sayede tasarruf oranlarının artırılmasının mümkün hale gelebileceği ifade edilmektedir. Finansal konulardaki yeterlilik durumu son yıllarda “finansal okuryazarlık” kavramı olarak ifade edilmiştir. Finansal okuryazarlık bireylerin finansal kararlar verirken ihtiyaç duyacakları bilgiyi araştırmaları, karar verme aşamasında elde ettikleri bilgileri kullanabilme yetenekleri, eldeki bilgiyi kullanarak mevcut seçenekleri birbirinden ayırt edebilmeleri ve kendileri için en uygun olan kararı vererek refah düzeylerini artırabilmeleri şeklinde ifade edilebilecek, çok sayıda bileşene sahip bir kavramdır.

Literatürdeki çalışmaların büyük bir bölümünde (Lusardi ve Mitchell, 2007; Bucher-Koenen, 2009; Delafrooz ve Paim, 2011; Sekita, 2011; Hilgert vd., 2013; Japelli ve Padula, 2013; Mahdzan ve Tabiani, 2013; Henager ve Mauldin, 2015) daha yüksek seviyedeki finansal okuryazarlığın daha yüksek tasarruf oranlarını da beraberinde getireceği savunulmaktadır.

Bu çalışmada, Tokat ilindeki kamu çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeyleri ile tasarruf davranışları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Ocak 2016 itibarıyla, Tokat ilinde merkezi ve özel bütçeli kamu kurumlarında görev

yapmakta olan yaklaşık 9,996 kamu çalışanı arasından basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 470 kişi üzerinde anket uygulaması gerçekleştirilmiş, kullanılabilir 427 anketten elde edilen veriler lojistik regresyon yöntemiyle analiz edilmiştir. Temel hipoteze ait lojistik regresyon analizinin sonuçlarına göre, Tokat ilindeki kamu çalışanlarının *yaş* ve *hanehalkı aylık geliri* gibi demografik özellikleri, *finansal gelişmeleri takip etme durumları* ve *temel ve/veya ileri düzey finansal okuryazar olmaları* tasarruf davranışları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif etkilere sahiptir. Bu bulgulardan hareketle ildeki tasarruf oranlarının artırılmasında hanehalkının finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi etkili bir araç olabilir. Bunun için de finansal okuryazarlık eğitim programları ve/veya seminerleri ile hanehalkı tasarruflarını artıracak politikalara öncelik verilebilir.

Kaynakça

- Altıntaş, K. M. (2009). Belirlenmiş Katkı Esaslı Emeklilik Planlarında Finansal Eğitimin Önemi: Katılımcıların Finansal Okur Yazarlığı Çerçevesinde Alternatif Bir Yatırım Eğitimi Modeli. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*. 5(9): 151-176.
- Araz, T. (2012). *Financial Literacy and Credit Card Arrears*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Barış, S. (2016). Finansal Okuryazarlık ve Bütçeleme Davranışı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *TESAM Akademi Dergisi*. 3(2): 13-38.
- Bayram, S. S. (2010). *Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Beckmann, E. (2013). Financial Literacy and Household Savings in Romania. <http://scholarcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1139&context=numeracy> (14.07.2017)
- Bernheim, B. D. (1995). Do Households Appreciate Their Financial Vulnerabilities? An Analysis of Actions, Perceptions, and Public Policy. *Tax Policy and Economic Growth*. Washington, DC: American Council for Capital Formation.
- _____ (1998). Financial Illiteracy, Education and Retirement Saving. In O. Mitchell and S. Schieber (eds.), *Living with Defined Contribution Pensions*. University of Pennsylvania Press. 38–68.
- Bozkuş, S. ve Üçdoğruk, Ş. (2007, 24-25 Mayıs). *Hanehalkı Tasarruf Tercihleri – Türkiye Örneği*. 8. Türkiye Ekonometri ve İstatistik Kongresi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Browning, M. (2000). The Saving Behaviour of a Two-Person Household. *The Scandinavian Journal of Economics*. 102(2): 235-251.
- Bucher-Koenen, T. (2009). *Financial Literacy and Private Old-Age Provision in Germany—Evidence from SAVE 2008*. MEA Discussion Paper, No. 192-2009.

- Butelmann, A. ve Gallego, F. (2000). *Household Saving in Chile: Microeconomic Evidence*. Banco Central de Chile. si2.bcentral.cl/public/pdf/documentos-trabajo/.../dtbc63.pdf
- Beal, D. J. ve Delpachitra, S. B. (2003). *Financial Literacy Among Australian University Students*.
http://eprints.usq.edu.au/3432/2/Beal_Delpachitra_2003_AV.pdf
(10.07.2017)
- Chen, H. ve Volpe, R. P. (1998). An Analysis of Personal Financial Literacy Among College Students. *Financial Services Review*. 7(2): 107-128.
- Cilasun, S. M. ve Kırdar, M. G. (2009). Türkiye’de Hanehalklarının Gelir, Tüketim ve Tasarruf Davranışlarının Yatay Kesitlerle Bir Analizi. *İktisat İşletme ve Finans*. 24(280): 9-46.
- Clark, R., ve d’Ambrosio, M. (2008). Adjusting Retirement Goals and Saving Behavior: The Role of Financial Education. *Overcoming the Saving Slump: How to Increase the Effectiveness of Financial Education and Saving Programs* [Elektronik Sürüm] (pp.237-256.). Chicago: University of Chicago Press.
- Çam A.V. ve Barut A. (2015). Finansal Okuryazarlık Düzeyi ve Davranışları: Gümüşhane Üniversitesi Önlisans Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*. 4(7): 63-72.
- Delafrooz, N. ve Paim, L. H. (2011). Determinants of Saving Behavior and Dinancial Problem Among Employees in Malaysia. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*. 5(7): 222-228.
- Dick, C. D. ve Jaroszek, L. M. (2013). *Knowing What Not to Do: Financial Literacy and Consumer Credit Choices*.
<https://www.fdic.gov/news/conferences/consumersymposium/2013/Papers/Jaroszek.pdf> (19.07.2017)
- Dvorak, T. ve Hanley, H. (2010). Financial Literacy and The Design of Retirement Plans. *Journal of Socio-Economics*. 39(6): 645-652.
- EC (2007, 18 Aralık). *Communication From The Commission Financial Education*.
- Eğilmez, M. (2015). Yatırım ve Tasarruf Denince Ne Anlıyoruz.
<http://www.mahfiegilmez.com/2015/08/yatrm-ve-tasarruf-deyimlerini-dogru.html> (06.11.2017).

- Er, F., Temizel, F., Özdemir, A. ve Sönmez, H. (2014). Lisans Eğitim Programlarının Okuryazarlık Düzeyine Etkisinin Araştırılması: Türkiye Örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 14(4): 113-126.
- Ergenekon, S. (1996). *Tasarruf Eğilimini Etkileyen Sosyolojik Faktörler*. (Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eskici, Y. (2014). *Seçilmiş Ülke Örnekleriyle Finansal Okuryazarlığın Önemi ve Tasarruflar Üzerindeki Etkileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fettahoğlu, S. (2015). Hane Halkının Finans Eğitimi ve Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Üzerine Kocaeli'nde Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. 67: 101-116
- Gailey, A., Zorn, P. ve Courchane, M. (2008). Consumer Credit Literacy: What Price Perception?. *Journal of Economics and Business*. 60(1): 125-138.
- Gathergood, J, Disney, R. ve Bridges, S. (2008). *Drivers of Over-Indebtedness*. Report to the UK Department for Business.
- Gökmen, H. (2012). *Finansal Okuryazarlık*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Gutter, M. S., Hayhoe, C. R., De Vaney, S. A., Kim, J., Bowen, C. F., Cheang, M., vd. (2012). Exploring the Relationship of Economic, Sociological, and Psychological Factors to the Savings Behavior of Low-Moderate-Income Households. *Family and Consumer Science Research Journal*. 41(1): 86–101.
- Hamarat, B. ve Özen, E. (2015) Türkiye’de Tasarruf Tercihlerini Etkileyen Değişkenlerin Kanonik Korelasyon Analizi İle Belirlenmesi. *Journal of Life Economics*. (3): 47-74.
- Harris, M. N., Loundes, J. ve Webster, E. (2002). Determinants of Household Saving in Australia. *Economic Record*. 78(241): 207-223.
- Hayta, A. B. (2008). Ailelerin Tasarruf ve Yatırım Eğilimlerinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 16(2): 345-358.
- Henager, R. ve Mauldin, T. (2015). Financial Literacy: The Relationship to Savings in Low- to Moderate-Income Households. *Family and Consumer Sciences*. 45(1): 73-87.

- Hilgert, M. A., Hogarth, J. M. ve Beverly, S. G. (2003). *Household Financial Management: The Connection Between Knowledge and Behavior*. Fed. Res. Bull., 89, 309.
- Huston, S. J. (2012). Financial Literacy and The Cost of Borrowing. *International Journal of Consumer Studies*. 36(5): 566-572.
- ING Bank (2017). “Türkiye’nin Tasarruf Eğilimleri”. <http://www.tasarrufegilimleri.com/> (07.11.2017).
- Jappelli, T. ve Padula, M. (2013). Investment in Financial Literacy and Saving Decisions. *Journal of Banking & Finance*. 37(8): 2779-2792.
- Karataş, M.; Gavcar, E. (2001), Bazı Meslek Gruplarının Tasarruf Eğilimlerinin Araştırılması (Muğla İli Örneği). *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 3(2):38-46.
- Kieschnick, D. A. (2006). *Financial Knowledge Levels and Savings Behaviors of Bermudian High School Seniors at CedarBridge Academy*. <http://lib.dr.iastate.edu/rtd/864/> (19.07.2017)
- Ludlum, M., Tilker, K., Ritter, D., Cowart, T., Xu, W. ve Smith, B. C. (2012). Financial Literacy and Credit Cards: A Multi Campus Survey. *International Journal of Business and Social Science*. 3(7): 25-33.
- Lusardi, A. (2008a). *Financial Literacy: An Essential Tool For Informed Consumer Choice?*. NBER, Working Paper 14084.
- _____ (2008b). *Household Saving Behavior: The Role of Financial Literacy, Information, and Financial Education Programs*. National Bureau of Economic Research, Working Paper 13824.
- _____ ve Mitchell, O. S. (2007). Baby Boomer Retirement Security: The Role of Planning, Financial Literacy, and Housing Wealth. *Journal of Monetary Economic*. 54(1): 205–224.
- _____ ve Mitchell, O. S. (2009). *How Ordinary Consumers Make Complex Economic Decisions: Financial Literacy and Retirement Readiness*. National Bureau of Economic Research, No. w15350.
- _____ ve Mitchell, O. S. (2011). *Financial Literacy Around The World: An Overview*, National Bureau of Economic Research Working Paper Series, Working Paper 17107.
- _____ ve Mitchell, O. S. (2014). The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence. *Journal of Economic Literature*: 52(1), 5-44.

- _____, Mitchell, O. S. ve Curto, V. (2010). Financial Literacy Among The Young. *Journal of Consumer Affairs*. 44(2): 358–380.
- Mahdzan, N. S. ve Tabiani, S. (2013). The Impact of Financial Literacy on Individual Saving: An Exploratory Study in the Malaysian Context. *Transformations in Business & Economics*. 12(1): 41-55.
- Mavrinac, Sarah C. ve Ping, C. (2004). *Financial Education for Women in Asia Pacific*. An INSEAD Working Paper.
- Mullock, K. ve Turcotte, J. (2012). *Financial Literacy and Retirement Saving*. Department of Finance, Working Paper 2012-01.
- Oktaç, E. ve Orçanlı, K. (2014). Atatürk Üniversitesinde İnternet Bankacılığının Kullanımını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18: 57-91,
- OECD. (2013). *PISA 2012 Assessment and Analytical Framework*.
- Öztürk, E. ve Demir, Y. (2015). Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi: Süleyman Demirel Üniversitesi Akademik Personel Üzerine Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. (68): 113-134.
- Sabri, M. F., ve Juen, T. T. (2014). The Influence of Financial Literacy, Saving Behaviour, and Financial Management on Retirement Confidence Among Women Working in the Malaysian Public Sector. *Asian Social Science*. 10(14): 40-51.
- Sarıgül, H. (2015). Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği: Geliştirme, Geçerlik ve Güvenirlik. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*. 13(1): 200-218.
- Schmidt-Hebbel, K., Webb, S. B. ve Corsetti, G. (1992). Household Saving in Developing Countries: First Cross-Country Evidence. *The World Bank Economic Review*. 6(3): 529-547.
- Sekita, S. (2011). Financial literacy and retirement planning in Japan. *Journal of Pension Economics and Finance*. 10(04): 637-656.
- Seyidoğlu, H. (2002). *Ekonomik Terimler Ansiklopedik Sözlük*, Geliştirilmiş 3. Baskı, İstanbul: Güzem Can Yayınları 18.
- Sevim, N., Temizel, F. ve Sayılır, Ö. (2012). The Effects of Financial Literacy on the Borrowing Behaviour of Turkish Financial Consumers. *International Journal of Consumer Studies*. 36(5): 573-579.

- SPK. (2015). *2015 Yılı İkinci Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırması*. <http://spk.gov.tr/duyurugoster.aspx?aid=20151005&subid=0&ct=f&submenuheader=null> (10.07.2017)
- Standart & Poor's. (2015). *Global Financial Literacy Survey*. http://gflec.org/wp-content/uploads/2015/11/Finlit_paper_16_F2_singles.pdf (10.07.2017)
- Thung, C. M., Kai, C. Y., Nie F. S., Chiun, L. W. Ve Tsen, T. C. (2012). *Determinants of saving behaviour among the university students in Malaysia*. (Doctoral Dissertation). Petaling Jaya: Universiti Tunku Abdul Rahman Faculty of Business and Finance Department of Commerce and Accountancy.
- T. C. Merkez Bankası. (2015a). *Tasarruf-Yatırım Dinamikleri ve Cari İşlemler Dengesi Gelişmeleri*. http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/37545d76-d7a0-450d-9165-86df6ae17d4b/TCMB_KITAPCIK_2015_1.pdf?MOD=AJPERES (17.03.2017).
- T. C. Merkez Bankası. (2015b). Aylık bülten. <http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TCMB+TR/TCMB+TR/Main+Menu/Yayinlar/TCMB+Bulten/TCMB+Bulten> (10.07.2017).
- Temel Nalın, H. (2013). Determinants of Household Saving and Portfolio Choice Behaviour in Turkey. *Acta Oeconomica*. 63(3): 309-331.
- Temizel, F. ve Bayram, F. (2011). Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 12(1): 73-86.
- Thung, C. M., Kai, C. Y., Nie F. S., Chiun, L. W. Ve Tsen, T. C. (2012). *Determinants of saving behaviour among the university students in Malaysia*. (Doctoral Dissertation). Petaling Jaya: Universiti Tunku Abdul Rahman Faculty of Business and Finance Department of Commerce and Accountancy.
- Uzay, N. (2011). Gelir Dağılımı-Tasarruf İlişkisi: Kayseri deki Girişimcilerin Tasarruf Davranışlarını Belirlemeye Yönelik Bir Uygulama, içinde *Türkiye'de Tasarruflar* (Ed. Ercan Uygur), İmaj Yayınevi, Ankara.
- Van Rooij, M., Lusardi A. ve Alessi, R. J. (2012). Financial Literacy, Retirement Planning and Household Wealth. *Economic Journal*. 122(560): 449-478.

Financial Literacy and Saving Behaviours: A Study on Public Employees

Extended Abstract

1. Introduction

For the national economies, the most important source of high and sustainable growth is domestic savings. Insufficient domestic savings will obligate country to apply to the foreign sources for financing of investments that provide the economic growth; in such a case because of the increasing external dependence, the country will have a fragile structure that is quite affected by external shocks. On the other hand, savings become more important for the individuals to both improving welfare level and getting rid of the national/international economic crisis with the minimum damage. According to these facts, people must save with the purposes like having to higher welfare level, using it when they face to the urgent and unexpected situations and achieving financial goals by the self sources.

Financial literacy can be identified as a term what provides the individuals to have financial knowledge that will make it easier to protect their financial welfare, to make informed decisions while managing their budgets with the knowledge they have and to improve their financial welfare by these decisions.

The purpose of this study, analyze to the effects of Tokat public employees' financial literacy level's on their saving behaviours. Since there is no empirical research in national literature that relates financial literacy to savings, study has importance with regards to contribute to the accumulation of knowledge in this area. Also it is thought that results of study can provide important knowledge to policy makers who plan to make policy about increasing to domestic savings.

2. Method

The study's hypothesis is that individuals will more likely to save as their financial literacy levels increase. While the individuals' saving situation is considered as dependent variable, gender, age, marital status, education level, occupation, household type, monthly household income, follow-up frequency of financial developments and financial literacy levels are considered as independent variables. In order to accord with literature, the financial literacy levels of the individuals were examined in three categories, financial literacy, basic financial literacy and advanced financial literacy.

The universe of study is constituted about 9996 public employees working in Tokat city center as of January 2016. For the defined universe, a sample has created with 470 people by using simple random sampling technique. A survey was conducted between April-June 2016 to identify individuals' demographic characteristics, saving situations, the tools they used for saving and financial literacy levels (financial literacy questions are the financial problems and evaluation questions which were used in other studies (Lusardi, 2007, 2008a, 2008b, 2011; Thung vd., 2012; Sarıgül, 2015; Barış, 2016)).

After the examinations of all surveys, frequency analyze and logistic regression analyze have been made with the data from utilizable 427 surveys by using SPSS programme.

3. Results and Discussion

According to results of study 75,6% of participants have savings, 24,4% of them have not any savings. Also 34,9% of Tokat public employees are basic financial literate, 9,6% are advanced financial literate and 65,1% are not financial literate.

It has been found that there is statistically and positive relation between being basic or advanced financial literacy and saving behaviours. The mean of this findings is that higher financial literacy will provide higher saving rates. Also Tokat public employees' monthly household income, age and follow-up frequency of financial developments have statistically and positive affects on their financial behaviours.

The significance of the logistic regression model was tested and according to Omnibus Test results it has been identified that model is significant at 1% significance levels. And it is possible to say considering to Hosmer-Lemeshow Test's results the model fits the data well.

4. Conclusion

Today, low saving rates are emerging as the main problem of not only developing countries such as Turkey but also many developed countries. Whereas, domestic savings are the most inexpensive and reliable source of economic growth. This is why domestic savings is still important today, especially for emerging economies in terms of achieving sustainable economic growth and development.

In this study, it was analyzed whether a relation between financial literacy levels of public employees in Tokat and their saving behaviours. A survey was conducted to 470 people who choosed by simple random sampling technique among 9996 public employees have worked in Tokat as of January 2016 and logistic regression analyze has made with the data from utilizable 427 surveys by using SPSS programme. According to the results public employees' financial literacy levels (being basic or advanced financial literate) have statistically and positive affects on public employees' saving behaviours. Also there is statistically and positive relation between the public employees' saving behaviours and their demographic characteristics such as monthly household income and age, and follow-up frequency of financial developments. Therefore, raising the households' financial literacy levels can be an effective tool for increasing the saving rates. In accordance with this purpose, politics like financial literacy training programs and seminars what will increase household savings can be prioritized.